Name: Aminath Hudha
Entry date: 23/03/2021
Time: 6:18
Page: 23
Section: A
Entry no: 7145/2021

بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2018/HC-A/19
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: ނަސީމާ ޢަލީ، ފުނާޖީމާގެ / ހދ. ކުޅުދުއްފުށި
- އިސްތިއުނާފު ރައްދުވި ފަރާތް: ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: [illegible]

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
ފަނޑިޔާރު ޝުޢައިބު ހުސައިން ޒަކަރިއްޔާ
ފަނޑިޔާރު އަބްދުއްރަޢޫފު އިބްރާހީމް
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް

ނިމުނު ތާރީޚް: 10 ޝަޢުބާން 1442 / 23 މާރިޗު 2021

ހައިކޯޓުގައި ޤަޟިއްޔާ ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ތާރީޚް:

20 މުޙައްރަމް 1439	
10 އޮކްޓޫބަރު 2017	

<u>އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:</u>

- ނަންބަރު: 244/B12C/2016
- ނިންމި ތަން: ނިލަންދެއަތޮޅު ދެކުނުބުރީ ކުޑަހުވަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓު
- ބާވަތް: ކުޑަކުއްޖަކާމެދު ޖިންސީ އަމަލެއް ހިންގާކަން އެނގިހުރެ އެކަން ރިޕޯޓް ނުކުރުން.
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް: 04 ސެޕްޓެމްބަރު 2016
- ނިމުނު ތާރީޚް: 19 އޭޕްރީލް 2017

- ފަނޑިޔާރު ޝަރީޢަތް ބުރަކައިން ޓަކައިރިއްޔާގެ ރައްދު. (މި ރައްދަށް ފަނޑިޔާރު މުޚާތަބުކުރައްވާ ފަރިކަތް ތާއިދުކުރައްވާ.)

ތަޢާރުފު

1. މިއީ، ޖުވެނައިލް ކޯޓުން ކުރުއްވި ޝަރީޢަތުގެ ޙުކުމުގެ ނަންބަރު 244/B12C/2016 ޙުކުމާ ނިންމާފައިވާ ގޮތް ޝަރީޢަތް އަދި ފާސްކުރި އިސްތިއުނާފަށް ހިފާފައިވާ ބަލާ އެ ޙުކުމަށް އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް އެދި ހުށަހެޅި، ކޯޓުގެ ސާބިތު ވީމާ (އަލިޔާގެ ނަންބަރު:A237047)، (މިގެ ފަރާތުން "ނަސީމާ އަލީ" މިގޮތަށް އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް) ގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅުއްވާ ބޭނުންވާ ފަސްއާއްޔާ. މިފަސްއާއަށް އިސްތިއުނާފު ކުރެވި ފާސްކުރި ފުރުސަތުއްޔާ ގެނައުމާއި އަސްލާ.

ޖުވެނައިލް ކޯޓުން ކުރުއްވި ޝަރީޢަތުގެ ޙުކުމް ހުށަހެޅުން މައްސަލަ

2. ޖުވެނައިލް ކޯޓުން ކުރުއްވި ޝަރީޢަތުގެ ނަންބަރު 244/B12C/2016 ޙުކުމާގައި ހުށަހެޅުނު ދައުވާގެ ސިޔާގައި ބަޔާންކުރެވިފައި ވަނީ؛ "ނަސީމާ އަލީ، 2014 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ތަފާތު އެކިދުވަސްތަކުގައި، ކޮންމެ ފަހަރަކު މައްސަލަ ބުރަކައިން، މީހާގެ އަތުގައި ދަރިއައްބަފައިމާ ކުރި. ކުރުއްވި އާދަޔާއި، ޝަރީޢާ އާދަމް (16 އަހަރު) އާއެކު ޖިންސީ އަމަލު ހިންގަކަން އެނގިގެން، އެކަން ފުލުހުންނަށް ރިޕޯޓް ކުރަނައިކަމާ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2009 (ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނާމެދު އެޅޭނެ ޚާއްޞަ ފިޔަވަޅުތަކުގެ ޤާނޫނު) ގެ 53 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ޚިލާފަށް، އެމާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން ނަސީމާ އަލީގެ މައްޗަށް ކުށެއްކަމުގައި ޖިންސީ އަމަލު ހިންގާކަން އެނގިގެން އެކަން ރިޕޯޓް ނުކުރުމުގެ ކުށުގެ ދައުވާ" މިގޮތައިންނެވެ.

ޖުވެނައިލް ކޯޓުން ކުރުއްވި ޝަރީޢަތުގެ ޙުކުމް ނިންމި ގޮތް

3. ޖުވެނައިލް ކޯޓުން ކުރުއްވި ޝަރީޢަތުގެ ނަންބަރު 244/B12C/2016 ޙުކުމާ ނިންމާފައިވަނީ ؛

"ދައުވާގެ އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު ކުށުގެ ތަފްޞީލާއި ހެކިންގެ ހެކިބަސްތަކާއި މިޝަރީޢަތުގައި ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ހެކިތަކާއި ދައުވާލިބުނު މީހާގެ ބަޔާނާއި ކުރަން ޖެހޭ ހެކިތަކާ ގުޅިގެން ސާބިތުވާ ހެކިތަކުގެ މައްޗަށް، ހެދިވާގެ ޢަމަލު

ޝަރީޢަތުން ނަޒަރުކުރުން ބެލުމުން ދައުލަތުން ހދ. ކުޅުދުއްފުށި/ ފެންޖީމާގެ (ހދ. ކުޅުދުއްފުށި/އާގާސްޓްޖެ) ނަސީމާ އަލީގެ މައްޗަށް ކުށުގައިވާ "ކުޑަކުއްޖަކާމެދު ޖިންސީ ޢަމަލެއްހިންގާކަން އެނގިގެން އެކަން ރިޕޯޓް ނުކުރުމުގެ ކުށުގެ ދައުވާ" ނަސީމާ އަލީގެ މައްޗަށް ޝައްކެއް ނެތް މިންވަރަށް ޝަރީޢަތުން ސާބިތު ވެފައިވާތީ، ކުޑަކުއްޖަކާމެދު ޖިންސީ ޢަމަލެއް ހިންގާކަން އެނގިގެން އެކަން ރިޕޯޓް ނުކުރުމުގެ ކުށުން ހދ. ކުޅުދުއްފުށި/ ފެންޖީމާގެ (ހދ. ކުޅުދުއްފުށި/އާގާސްޓްޖެ) ނަސީމާ އަލީ ކުށްވެރި ވެއްޖެކަމަށް ކަނޑައަޅައި މިކުށުގެ އަދަބުގެ ގޮތުން ޤާނޫނު ނަންބަރު: 12/2009 (ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނާމެދު ޚާއްޞަ އުޞޫލުތަކަކަށް ޢަމަލު ކުރުމުގެ ޤާނޫނު)ގެ 53 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަށް ރިޢާޔަތް ކޮށް އެމާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން ހދ. ކުޅުދުއްފުށި/ ފެންޖީމާގެ (ހދ. ކުޅުދުއްފުށި/ އާގާސްޓްޖެ) ނަސީމާ އަލީ (ދރ.ކާޑު: A237047) 6 (ހައެއް) މަސް ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް ޖަލަށްލުމަށް ހުކުމް ކުރެވުނެވެ." މިގޮތަށެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅި ނުކުތާތައް:

4. ތިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ ކުޅުދުއްފުށީ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 244/B12C/2016 ފައިސަލާ ނިމިފައިވާ ގޮތް ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުޞޫލުތަކާ ޚިލާފު ކަމަށް ބުނެ އެފައިސަލާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް އެދި ނަސީމާ އަލީގެ ފަރާތުން 06 (ހައެއް) ނުކުތާ ހުށަހަޅައި، އެނުކުތާތަކާއި ބަޔާނުކޮށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ވާހަކަ ދައްކާފައިވެއެވެ. އެ ނުކުތާތަކަކީ؛

4.1. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 48 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި ފުލުހުންނަށް ދީފައިވާ އެންގުމާ ޤާނޫނީ ބަދަލުތަކާއި އިޖްރާއާތުގެ ބޭނުންކުރާ ޤަވާއިދުގެ 18 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ނަސީމާ އަލީގެ މައްޗަށް [illegible] ނިންމާފައިވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

4.2. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2011/SC-A/34 ފައިސަލާ އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2013/HC-A/211 ފައިސަލާގައި ވާގޮތަށް ކުށް ބަޔާންކޮށްދީފައިނުވާކަމާއި ނުލައި ކުށް ސާބިތުކޮށްފައިވާކަމަށް ނިންމާފައިވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

4.3. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) އާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/HC-A/104 ޤަޟިއްޔާ އާއި 2016/HC-A/279 ޤަޟިއްޔާއާ ހިލާފަށް، ދައުވާއިން ބަރީއަވެ، ދިފާއުވުމަށް ބޭނުންވާ ވަސީލަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުމަކާއި ނުލައި، ޝަރީޢަތް ހިންގައި، ކުށް ސާބިތުވާކަމަށް ނިންމާފައިވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

4.4. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 48 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި 53 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މީބަރަށްލިބޭ ޤާނޫނީ ވަކީލެއްގެ ޙައްޤު އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތަށް ފުރިހަމަގޮތުގައި ފޯރުކޮށްދިނުމަކާ ނުލައި، ޝަރީޢަތް ހިންގައި، ކުށް ސާބިތުވާކަމަށް ނިންމާފައިވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

4.5. ކުށްސާބިތުކުރީ، ތަޙުޤީޤުގައި ޖަހާފައިވާ ބަޔާނަށް ބަލައިގެން ކަމަށް، ޝަރީޢަތުގައި ސާބިތުކޮށްދެވިފައިނުވާތީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2010/HC-A/101 ޤަޟިއްޔާއާއި ހިލާފަށް ޝަރީޢަތުން ހުކުމްކޮށްފައިވާ ހުށަހެޅި މައްސަލަ އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 52 ވަނަ މާއްދާއާ ހިލާފަށް އިޢުތިރާފުވެފައިވާކަމަށް ބަލާފައިވާ ކަމުގެ މައްސަލަ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 52 ވަނަ މާއްދާއާ ހިލާފަށް ކުށް ސާބިތުވާކަމަށް ނިންމާފައިވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

4.6. ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2009 ގެ 47 ވަނަ މާއްދާ އާއި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުގައިން، އެ މީހަކާ ދެކޮޅަށް ދައުލަތުން ދައުވާ ސާބިތުކޮށްދެވިއްޖެނަމަ، އެ މީހަކާ ދައުވާ ސާބިތުވާކަމަށް ކަނޑައަޅައި ކުށް ސާބިތުވާކަމަށް ނިންމާފައިވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

ޝަރީޢަތުން ފާހަގަކުރާ ކަންކަން

5. އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ މައްސަލައަކީ، ނަސީމާ އަލީގެ މައްޗަށް ދައުލަތުން އުފުލި ދައުވާ ސާބިތުވާކަމަށް ކުރި ޙުކުމް އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ނަސީމާ އަލީގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ ނުކުތާތަކުގައި އެމައްސަލައިގެ ތަޙުޤީޤު މަރުޙަލާއާއި އަދި ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި އަމަލުކުރެވިފައިވާ އިޖުރާއާތުތަކުގެ ސައްޙަކަމާއި ގުޅޭ ގޮތުން ސުވާލު އުފައްދާފައިވެއެވެ. މި މައްސަލައަށް، ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) އަށް ބަލާލާ

ކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިން[1] ދައުވާ ކުރެވިފައިވާ މައްސަލައެއްކަމުން މިމައްސަލަ ހުށަހެޅުމުގައި އަމަލުކުރެވިފައިވާ އިޖުރާއާތުތަކުގެ ސަބަބަކަށް ބެލުމުގައި ރިޢާޔަތްކުރަން ޖެހޭނީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުން އަމަލުކުރަން ފެށުމުގެ ކުރީގައި ޤާނޫނުގައިވާ އުސޫލުތަކަށެވެ.

6. ނަސީމާ އަލީގެ މައްޗަށް ތުހުމަތުކުރި ކުށް ނޫން އެހެން ދެ ކުށެއްގެ މައްޗަށް ދައުވާކޮށް ކުށް ސާބިތުވާކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވައިފައިވަނީ ބަލާ ފާހަގަކުރި ނުކުތާއަށް ރިޢާޔަތްކުރައްވައިގެން؛

6.1 ތުހުމަތުކުރި ކުށް ނޫން އެހެން ދެ ކުށެއްގެ މައްޗަށް ދައުވާކޮށްފައިވާ ކަމަށް ނަސީމާ އަލީގެ ވަކީލުން ފާހަގަކުރި ނުކުތާ ބިނާ ކޮށްފައިވަނީ ނަސީމާ އަލީ ހައްޔަރުކުރެވުނު ވަގުތު ދިން މައުލޫމާތާ ގުޅޭ ގޮތުންނެވެ. މިގޮތުން ނަސީމާ އަލީ ހައްޔަރު ކުރެވުނު ވަގުތު ތުހުމަތު ކުރެވުނު ކުށުގެ ގޮތުގައި ނަސީމާ އަލީއަށް އަންގާފައިވަނީ "ކުޑަކުއްޖަކާ ޖިންސީގޯނާ ކުރުން" ކަމަށާއި، ނަސީމާ އަލީގެ މައްޗަށް ދައުވާކޮށްފައިވަނީ ބުނެވުނު ކުށް ބަޔާންކޮށްދޭ މާއްދާ ނޫން މުޅިން އެހެން ދެ މާއްދާއެއްގެ ދަށުން ކަމަށާއި، މިއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 48 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި ފުށުއަރަން ޖެހިފައިވާ އަސާސީގައި ޤާނޫނީ ބާރުތަކާއި އިޚްތިޔާރުގެ ބޭނުން ހިފުމާބެހޭ ޤަވާއިދުގެ 18 ވަނަ މާއްދާގައި ވާފަދައިން ކުށް ބަޔާންކޮށްދިނުމަކާއި ނުލައި ކުށް ސާބިތުވާކަމަށް ނިންމާފައިވާކަމަށް އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާ ތަފްސީލު ކުރަމުން ނަސީމާ އަލީގެ ފަރާތުން ހައިކޯޓުގައި ބުނެފައިވެއެވެ.

6.2 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 48 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްދީފައިވަނީ "އޭނާ ހައްޔަރު ކުރެވުނު ސަބަބު ވަގުތުން އޭނާއަށް އަންގަންވާނެއެވެ. އަދި ދިވެހިބަހުން ސަބަބު ގޭއިރުއޮތްކަމާއި ހައްޔަރު ކުރެވުނު ސަބަބު ލިޔުމުން އޭނާއަށް ދޭންވާނެއެވެ." މިފަދައިންކަމާއި، އަދި ފުށުއަރަން ޖެހިފައިވާ އަސާސީ ޤާނޫނީ ބާރުތަކާއި އިޚްތިޔާރުގެ ބޭނުން ހިފުމާބެހޭ ޤަވާއިދުގެ 18 ވަނަ މާއްދާގައި ފުށުއަރަން

[1] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު)އަށް އަމަލުކުރަން ފަށާފައިވަނީ 02 ޖުލައި 2017 ގައި އެވެ. މިމައްސަލަ ދައުވާކުރުމަށް ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ކުޅުދުއްފުށީ ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވަނީ 04 ސެޕްޓެމްބަރު 2016 ގައެވެ.

މިއީ ހައްޔަރުކުރާއިރު އަންގަންޖެހޭ އުޞޫލުތަކާ ކޮބައިކަން ބަޔާންކުރެވިފައިވެއެވެ. މިގޮތުން އެމާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ؛

1. އޭނާ ހައްޔަރު ކުރެވިއްޖެކަން،
2. މީނާ ހައްޔަރު ކުރެވުނު ސަބަބާއި، އޭނާގެ މައްޗަށް ތުހުމަތު ކުރެވުނު ކުށް،
3. ހަނުހުރުމުގެ ހައްޤު އޭނާއަށް ލިބިގެންވާކަން،
4. އޭނާ ގެންދަވާ ފުލުހުންގެ މަރުކަޒުގެ ނަން،
5. ޤާނޫނީ ވަކީލެއްގެ އެހީ ހޯދައި ލިބިގަތުމުގެ ހައްޤު އޭނާއަށް ލިބިގެންވާކަން،

އަންގަންވާނެކަމަށެވެ.

6.3 މި މައްސަލާގައި ކަންހިނގާފައިވާ ގޮތަށް ބަލާއިރު، ނަސީމާ އަލީ ހައްޔަރު ކުރެވިފައިވަނީ ހ. ގޯލްޑަންޝަވަރު މަގުމަތީ ބުސްޓޭޝަން، އެކުރުވަސް މަހިން ތަކުރާރުކޮށް 16 އަހަރުގެ ކުޖާ އަންހެންކުއްޖަކަށް ޖިންސީ ގޯނާ ކުރި ކަމަށް ތުހުމަތު ކުރުމާ މައްސަލައާ ގުޅިގެންކަމާއި، އެމައްސަލައިގެ ތަހުގީގުން ނަސީމާ އަލީ ހައްޔަރު ކުރެވުން ވަގުތު އޭނާގެ މައްޗަށް އޮތް ތުހުމަތަކީ "ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރުން، 12/2009 / އިތުބާރުކުރާ މަޤާމެއްގައި ހުރެ ޖިންސީ އަމަލެއް ހިންގުން" ކަމަށް ހައްޔަރު ކުރެވޭ މީހާގެ މައުލޫމާތު ފޯމުގައި[2] ނަސީމާ އަލީއަށް ތުހުމަތު ކުރެވުނު ކުށް ބަޔާންކޮށްފައި ޤާނޫނީ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައި އޮވެއެވެ. އެހެންކަމުން، ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ 48 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ހައްޔަރު ކުރެވުން ސަބަބާ ހައްޔަރުކުރެވުނު ވަގުތު ނަސީމާ އަލީ އަށް އަންގާފައި [illegible]

[illegible]

[2] މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ ނަންބަރު TD092767 ހައްޔަރު ކުރެވޭ މީހާގެ މައުލޫމާތު ފޯމު

6.4 މަޙްމޫދު ހުސައިން، 16 އަހަރުގެ ކުޑަ އަންހެންކުއްޖަކަށް ޖިންސީ ގޯނާ ކުރި މައްސަލާގައި ނަސީމާ ޢަލީގެ މައްޗަށް ދައުލަތުން ދެ ދަޢުވާއެއް އުފުލާފައި އޮތުމެވެ. އެއީ؛

a. 2014 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ތަފާތު އިރުދުވަސްވަރުތަކުގައި، މަޙްމޫދު ހުސައިން، ނަސީމާ ޢަލީގެ އަންހެންދަރިއެއް ކަމަށްވާ ހދ. ކުޅުދުއްފުށި، އާޒާދުގެ ޝަމީމާ އާދަމް (16 އަހަރު) އާއެކު ޖިންސީ ޢަމަލު ހިންގާކަން އެނގިހުރެ، އެކަން ފުލުހުންނަށް ރިޕޯޓުކޮށްފައި ނުވާތީ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2009 (ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނާމެދު ޚާއްޞަ އުޞޫލުތަކަކަށް ޢަމަލު ކުރުމުގެ ޤާނޫނު)ގެ 53 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް، އެ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން، ކުޑަކުއްޖަކާމެދު ޖިންސީ ޢަމަލެއް ހިންގާކަން އެނގިހުރެ އެކަން ރިޕޯޓު ނުކުރުމުގެ ކުށުގެ ދަޢުވާއެއް؛

b. އަދި 2014 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ތަފާތު އިރު ދުވަސްވަރުތަކުގައި، ހ. ގޮޅިޔެންސަވަރު މަޙްމޫދު ހުސައިން، ނަސީމާ ޢަލީގެ އަންހެންދަރިއެއް ކަމަށްވާ ޝަމީމާ އާދަމް (16 އަހަރު) އާއެކު ޖިންސީ ޢަމަލު ހިންގުމަށް މަޙްމޫދު ހުސައިން ހިތްވަރުދީ، އެކަމަށް މަގުފަހިކޮށް ދެއްކުން އަމަލުތަކުރާރުކޮށްފައިވާތީ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2009 (ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނާމެދު ޚާއްޞަ އުޞޫލުތަކަކަށް ޢަމަލު ކުރުމުގެ ޤާނޫނު)ގެ 10 ވަނަ މާއްދާއާ (ށ) އާ ޚިލާފަށް، އެމާއްދާގެ (ނ)ގެ ދަށުން، އިތުބާރުކުރާ މަގާމެއްގައި ހުރެ ކުޑަކުއްޖަކާމެދު ޖިންސީ ޢަމަލެއް ހިންގުމުގެ ކުށުގެ ދަޢުވާއެވެ.

6.5 ނަސީމާ ޢަލީގެ މައްޗަށް ދައުލަތުން ކުރި ކުޑަކުއްޖަކާމެދު ޖިންސީ ޢަމަލެއް ހިންގާކަން އެނގިހުރެ އެކަން ރިޕޯޓު ނުކުރުމުގެ ކުށުގެ ދަޢުވާއަކީ ކުރިން ބުނެވިދިޔަ ހައްތަރު ކުރުވާ މިހާގެ މަޢުލޫމާތު ގޮވުމުގައި ނަސީމާ ޢަލީގެ މައްޗަށް ކުށްތަކުރާ ތުހުމަތު ސާބިތުކަން އެނގެއެވެ. އެގޮތުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ، "އިތުބާރުކުރާ މަގާމެއްގައި ހުރެ ޖިންސީ ޢަމަލެއް ހިންގުން" އެވެ.

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު، އޮސްޓްރިޖް ހިނގުން، މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ، ފޯން: 3325029، ފެކްސް: 3316471
އީމެއިލް: info@highcourt.gov.mv ވެބް ސައިޓް: www.highcourt.gov.mv

މި ނުކުތާގައި އުފެދޭ ސުވާލަކީ ހައްޔަރު ކުރިއިރު ތުހުމަތުކުރެވިފައިވާ އިތުރު ތުހުމަތުތަކެއް ދައުވާ އުފުލުން ސައްޙަވާނެތޯ ނުވަތަ ނޫންތޯއެވެ. މި ނުކުތާއަށް ޖަވާބު ދެވުން ދައުލަތުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރު ހައިކޯޓުގައި ބުނެފައިވަނީ، އެ މައްސަލައިގައި ތަޙްޤީޤުކުރުމުން ލިބޭ ހެކިތަކާއި ފުރިހަމަކުރުން ބަލައި ހައްޔަރު ކުރިއިރު ނެތް އިތުރު ތުހުމަތުތަކުގެ ދައުވާ ކުރެވިދާނެކަމަށާއި ފޮނުވައި "އިތުބާރުކުރެވޭ މަޢުލޫމާތުގައި ހުރި ޖިންސީ ޢަމަލެއް ހިނގުމުން" ބަޔާންކުރެވިފައިވާ އާންމު މާނައިގައި ކަމަށާއި އޭގެތެރޭގައި ކުޑަކުއްޖަކާމެދު ޖިންސީ ޢަމަލެއް ހިނގާކަމުގެ މަޢުލޫމާތު އެނގިގެން އެކަން ރިޕޯޓު ނުކުރުންވެސް ހިމެނޭކަމަށެވެ.

6.6 ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2009 (ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނާމެދު ޚާއްޞަ އުޞޫލުން ފިޔަވަޅު އެޅުމުގެ ޤާނޫނު) އަށް ބަލާއިރު، އިތުބާރުހިފޭ މަޢުލޫމާތެއްގައިވާ ކުޑަކުއްޖަކާމެދު ޖިންސީ ޢަމަލެއް ހިންގުމުގެ ކުށާއި ކުޑަކުއްޖަކާމެދު ޖިންސީ ޢަމަލެއް ހިނގާކަން އެނގިގެން އެކަން ރިޕޯޓު ނުކުރުމުގެ ކުށަކީ ވަކިވަކި ކުށްތަކެއް ގޮތުގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ކުށްތަކެއް ކަމަށްވާއިރު، އިތުބާރުހިފޭ މަޢުލޫމާތެއްގައިވާ ކުޑަކުއްޖަކާމެދު ޖިންސީ ޢަމަލެއް ހިންގުމުގެ ކުށުގެ ތުހުމަތު ކުރާ ބަޔަކުގައި އެފަދަބައެއްގެ މައްސަލަ އެނގިގެން ރިޕޯޓު ނުކުރުމުގެ ކުށަކީ ތަފާތު ކުށެއްކަމަށް ބަލާއިރު އެއްވެސް ނަމަވެސް އަހުސްފައެއް ނުވެއެވެ.

6.7 ކުރީގެ ތުހުމަތުގައި ހައްޔަރު ކުރެވޭ މީހާއަށް ޤާނޫނުއަސާސީން ކަފާލަތުކޮށްދީފައިވާ ޙައްޤުތަކުން ޤާނޫނުއަސާސީގެ 48 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، ކުރީގެ ތުހުމަތުގައިވާ މީހާއަށް ޤާނޫނު އަސާސީގައި ބުނާ މިންވަރަށް ޙައްޤުތައް ލިބިދީފައި ކަމުގައި ބެލިޔަސް، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 48 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ޙައްޤުތައް ކުރީގެ ތުހުމަތުގައިވާ މީހާކަން ބެލެނިވި، އެ ޙައްޤުތައް ލިބިދީފައިވާކަން ކަށަވަރުކޮށްދިނުމަށް ވާނަމަ ކަމާއި، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 48 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި އެބުނާ ހައްޔަރު ކުރެވުނު ސަބަބު ވަގުތުން އޭނާއަށް އަންގަންވާނެކަމަށް ބަޔާންކުރެވިފައި ވާއިރު، ބުނެވުނު އަސާސީ

ހައްޤު ހައްދަދު ކުރުވާ މިހާރަށް ކަނޑައަޅާފައިވާނުމުގެ ގޮތުން މިހާރު ހައްދަދު ކުރުމުގައި ފުރުޞަތު
އަމަލުކުރަންޖެހޭ ގޮތް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޤަވާއިދުގެ ޤާނޫނުން ބާރު ލިބިގެން އެކުލަވާލާފައިވާ
ފުރުޞަތު ދިނުމުގެ ގަވާއިދާއި ޤާނޫނީ ބާރުލިބިފައިވާ ޖިނާއީ ކަންތައް ބެލުމުގެ ގަވާއިދުގައިވެއެވެ.

މިހާރު ހައްދަދުކުރާ ވަގުތު އެމީހާ ހައްދަދު ކުރުވުން ސަލާމަތީ، އެމީހާގެ މައްސަލަ ބެލުމުގެ ކުރުވުން
ކުރު އެމީހަކަށް އަންގަންވާނެ ކަމަށް ބުނުވުން ގަވާއިދުގެ 18 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 02 ވަނަ
ނަންބަރުގައި ސާފު އިބާރާތުން ބަޔާންކޮށްފައި އޮންނަކަމާއި، އަދި ބުނުވުން އަކުރަން ބަލާއިރު،
އެއަކުރުގައި ބަޔާންކުރާކަންކަން ކުރުން އިސްތިސްނާވާނީ އެކަންކަން އެންގުމުގެ ކުރިން އޭނާ
ދިފާޢުވާނަމަ ކަން އެމާއްދާގެ (ރ) ގައި އެންގެއެވެ. އަދި ހައްދަދުކުރާ މީހާ ހައްޤުކުރުން ގިވަނުމާ
ޤާނޫނީ ވަކީލު ނަގަފާނެ 18 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަން ކުރުން
ހާލުވަކިވަނީ ކަން އެ މާއްދާ ގައި[3] އެންގެއެވެ.

ހަމައެހެންމެ މިހާގެ މައްސަލަ ކުރައް ސަލާމަތުގެ ކުރިން އެމީހަކީ މައްސަލަ މިހާރުކަންވާނީ، އޭނާ
ދިފާއުވުމަށް އެކަށީގެންވާ ވަގުތާއި ލިބިދިނުމަކީ ޤާނޫނުއަސާސީން ކަނަވަރުކޮށްދީފައިވާ ހައްޤުކަން
ވާނީ، މިހާރު ހައްދަދު ކުރުމަށްފަހު ފެނިގެން ދިފާއުގައި އޭނާގެ ފާއިތުން ދިޔައީ ވާހަކައާއި
ބެހޭގޮތުން އޮންނާނީ އޭނާގެ މައްސަލަ އަށް ތުހުމަތުގައި ކުރިގެންކަމަކަށްވާނީ އޭނާގެ މައްސަލަ އަށް
ތުހުމަތު އޭނާއަށް ނުނިގި އެކަމުން ދިފާއުވުމަށް ފުރުޞަތު ދިނުމަށްކަމުން ބަޔާން ހަމައެހެން އޮތުމާކަން
ނުފެނެއެވެ.

އަދި ހައްދަދު ކުރުވުން ކުރު ނުނުން އެހެން ކުރައްގެ ދަށުން ކުރުވުން މައްސަލައިގައި އެމައްސަލާގައި
ހަރަކާތް ހެދި ހާޒިރުވެފައި އޭނާ ފުރުޞަތު ބެލުމުގެ ދަރަނި ގެންގުން މައްސަލައިގެ ތަޙުޤީޤުގައި
އޭނާގެ ފޯނު ބެލުމުގައި ފޯނު ފޯނުން ފުޓޭޖު ވީޑިއޯގައި ގެދޮރު ކަމަށްވާއިރު، އެމައްސަލާގައި
ހުރިގެ ބަޔާނާ ހަރަކާ ވިޑިއޯ އަދި ފުޓޭޖު ހެދި ހެދުމު ނުފެށުކުރުމުގައި އިޖުރާއީ ގޮތުން އެކަމަށް

---

[3] ފުރުޞަތު ދިނުމުގެ ގަވާއިދާއި ޤާނޫނީ ބާރުލިބިފައިވާ ޖިނާއީ ކަންތައް ބެލުމުގެ ގަވާއިދުގެ 18 ވަނަ މާއްދާގެ (ސ)

ކަނޑައެޅިފައިވާ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ހުކުމްކޮށްފައިވާ ކަމަށް ނުވާތީ އެ ހުކުމުގެ މައްސަލަ ޝަރީޢަތުން އިޢާދަކުރުމުގެ ބޭނުން ނެތްކަމަށް މިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2017/HC-A/284 ޤަޟިއްޔާގައިވެސް ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ.

އެހެންކަމުން މިމައްސަލައާގައި ނަސީމާ ޢަލީގެ މައްޗަށް ދަޢުވާ އުފުލާފައިވާ ކުށްތަކުގެ ތަރުތީބުގައި ހިމެނޭ ކުޑަކުއްޖަކާމެދު ޖިންސީ ޢަމަލެއް ހިންގާކަން އެނގިހުރެ އެކަން ރިޕޯޓް ނުކުރުމުގެ ކުށަށް ނަސީމާ ޢަލީ ހައްޔަރު ކުރެވުނު ވަގުތު އާންމު މައްސަލަ އޮތް ތުހުމަތެއް ނޫންކަމުގައިވާއިރު، މިކުށުގައި އާންމު މައްސަލަ ތުހުމަތުކުރެވޭ ތަރުތީބު ކުރިމަތިވާ ނަސީމާ އަލީއަށް ދަޢުވާކުރުމަށް ހުށަހެޅި ނުކުތާ، ބަލާފައިނުވާތީ ދަޢުވާކުރުން ކޯޓުން ދެއްކުމުގެ ކުރިން ދަޢުވާ އުފުލާފައިވާ ތަރުތީބުގައި ކަމަށް ނުފެންނައެވެ.

·7 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2011/SC-A/34 ޤަޟިއްޔާ އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2013/HC-A/211 ޤަޟިއްޔާގައި ވެފައިވާ ކުރި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ނުވައި ކުރި ސުލްޙަވެފައިވާކަމަށް ނިންމާފައިވާކަމަށް ބެލެން ހުށަހެޅި ނުކުތާއަށް ރިޢާޔަތްކުރާއިރު؛

7.1 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާއަށް ބަލާއިރު އެ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްދީފައިވަނީ، ކުށެއް ކުރިކަމުގެ ދަޢުވާ އުފުލިފައިވާ މީހުންނަށް ޤާނޫނުއަސާސީން ކަށަވަރުކޮށްދީފައިވާ ޙައްޤުތައް ކަމާއި، އެގޮތުން ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވަނީ އެމީހެއްގެ މައްޗަށް ތުހުމަތުކުރެވިފައިވާ ކުށަކީ ކޮބައިކަން އެނގޭގޮތަށް ތަފްސީލުކޮށް ދޭގޮތަށް ބަޔާންކޮށް ލިޔުމުން އެންގުން ކަމަށެވެ.

7.2 މިމައްސަލާގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އިން ކަށަވަރުކޮށްދީފައިވާ ޙައްޤު ނަސީމާ ޢަލީ އަށް ލިބިދީފައިވޭތޯ ބަލާއިރު، އިސްތިއުނާފު ކުރެވޭ، ތިޔަރުންގެ ދަފްތަރުގެ ކުރިމަތިލާ ދަޢުވާ ފިނޭންސް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 244/B12C/2016

ޤަޟިއްޔާގައި، ނަސީމާ އަލީގެ މައްޗަށް އުފުލާފައިވާ ދައުވާ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި އިއްވާފައި އޮންނަކަން، މައްސަލައާ ގުޅިގެން 21 ސެޕްޓެންބަރު 2016 ގައި ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ޝަރީޢަތް މަޖިލީހަށް ދިފާޢާ ބަޔާނުން އެނގެން އޮންނައިރު، އެކަމާ މައްޗަށް ތުހުމަތު ކުރާ ކަމާއި ދައުވާ އުފުލިފައިވާ ޤާނޫނާއި ކުރީ ބަޔާންކޮށްފައިވާ މާއްދާއާ ކަބައިލަން ސާފުކޮށް ބަޔާންކޮށްދީފައި އޮންނަކަން އެބަޔާނުން އެނގެއެވެ. އަދި ނަސީމާ އަލީގެ މައްޗަށް ދައުލަތުން ކޮށްފައިވާ ކުޑަކުއްޖަކާމެދު ޖިންސީ އަނިޔާއެއް ހިންގާކަން އެނގެނުކުރާ އެކަން ދިރުވާ ނުކުތުމުގެ ދައުވާ ތަނގަނޑު ސާފުވެއްޖެ ކަމަށް ނަސީމާ އަލީ ވެސް ކަށަވަރުވެފައި ބަޔާންވެފައި އޮވެއެވެ. އެހެންކަމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އިން ކުށެއް ކުރި ކަމުގެ ދައުވާ އުފުލިފައިވާ މީހުންނަށް ޤާނޫނުއަސާސީން ކަށަވަރުކޮށްދީފައިވާ ޙައްޤު މިމައްސަލާގައި ނަސީމާ އަލީ އަށް ލިބިފައިވާކަން އެނގެއެވެ.

7.3 އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2011/SC-A/34 ޤަޟިއްޔާގައި، ހުކުމްކުރާގައި ނަސީމާ އަލީގެ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަމާއި ގުޅޭގޮތުން އުސޫލީ ގޮތުން ޤާއިމުކޮށްފައި ނުވާކަމާއި، އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2013/HC-A/211 ޤަޟިއްޔާގައި ގޮތެއް ކަނޑައަޅާފައިވާ ތަރުތީބު މަޢުލޫމާތު ދޭނެ ގޮތެއްކަން އެނގެން އޮންނާތީ، މި ބަޔާންވެސް ޤަޟިއްޔާއަށް މިނިވަންކަމަށް ތަރުތީބު [illegible]

8\. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) ގެ ހިލާފަށް ދައުވާއިން ބަރީއަވެ ދެއްވުމަށް ބޭނުންވާ ވަސީލަތް ފޯރުކޮށްދިނުމަށާއި ނުލައި، ޝަރީޢަތް ހިންގައި ކުރަ ފާހަގަކުރަން ނިންމާފައިވާކަމަށް ބުނާ ނަސީމާ އަލީގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ނުކުތާއަށް ރިޢާޔަތްކުރެވޭތޯއިރު؛

8.1 މިނުކުތާގައި ނަސީމާ އަލީ މައްގަނޑު ޝަކުވާގައި ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، ނަސީމާ އަލީގެ މައްޗަށް ޝަރީޢަތް ހިންގާފައިވަނީ މައްސަލައިގެ ލިޔުންތައް ނުދީ ކަމަށާއި މިގޮތުން މައްސަލައިގެ ލިޔުންތައް ލިބިފައިވަނީ މައްސަލައިގެ ޙުކުމް ކުރީ ފަހުން ކަމަށެވެ.

8.2 މި ނުކުތާގައި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން ބޭނުންފުޅުވަނީ މައްސަލައިގެ ޙުކުމަށް ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތަށް ރައްދުކުރަނީ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީހުން ނުނުކުމަކީ، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީހުން އެދުވަސްވަރު އަމަލު ކުރަމުންދިޔަ އުސޫލަކީ މައްސަލައިގެ ދަޢުވާ ކޯޓަށް ހުށަހެޅޭ ހިނދު، އެ ދަޢުވާއާއެކު ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ވައްކަން އުފުލިފައިވާ ދަޢުވާއާ ގުޅުންހުރި ޙުކުމްތަކުގެ ތެރެއިން އެފުރުޞަތު ދޫކޮށްލިނަމަ، މުޖުތަމަޢުގެ އަޚްލާޤީ އުޞޫލުތަކަށް ރިޢާޔަތްކުރުމަކީ މުޖުތަމަޢުގެ އަމާން އަމާންކަން ޤާއިމުކުރުމަށް ދަތިވާނެ ޙާލަތުތަކާއި، އެފުރުޞަތު ދޫކޮށްލިނަމަ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގައުމީ ސަލާމަތަށް ބިރުއަރާފާނެ ޙާލަތުތަކާއި، އެފުރުޞަތު ދޫކޮށްލިނަމަ، ކުށްކުރުމާއި ކުށްތަކުގެ ސަބަބުން އަނިޔާ ލިބިފައިވާ ފަރާތްތަކުގެ މަސްލަޙަތަށް އަސަރުކޮށްފާނެ ޙާލަތުތަކުގައި، އެހެނިހެން ޙާލަތުތަކުގައި ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތަށް ލިބޭނެ ގޮތަށް ކުރީގެ ޙުކުމްތައް ކަމަށާއި، މިބާވަތުގެ ޙާލަތުގައި ސިއްރުކުރުމަށް އެދި ނުވަތަ އެއްވެސް ޝަރުޢީދާއިރާ ޝަރީޢަތުގެ ބޭރުން ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުންނާ ކަމަށާއި، ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުންތަކާއި ގުޅިގެން އިސްތިދުލާލުކުރާ ޙުކުމަށް ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތަށް ޤަބޫލުކުރަންޖެހޭނެ ޝަރީޢަތުން ގޮތުގެ ކަމެއްކަމަށާއި، މިގޮތުން ބެލުމުގެ ޙުކުމަށް ޝަރުޢީކޯޓުގައި ދަޢުވާލިބޭފަރާތަށް ދަނޑުވަރުކަމަށާއި، އަދިއެއާއި ޙުކުމަށް ވީދު ހެއްސާ ޝަރުޢީދާއިރާ (މިސާލަކަށް، ކޯޓަކަށް ހުށަހެޅުން ޙަވާލުކުރުމަށް ދިރާސާކުރުމަށް ކުރާން) ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތަށް ދުވަސްވަރު ކަމަށާއި، މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން އަންގަމާ ޙުކުމްތަކަށް ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތަށް ދުވަސްތަކެއް ދީފައިވާކަމަށާއި، މިއިގުނޑުވާ އެއްވެސް ޝަރީޢަތުގެ ރެކޯޑްތަކުގައި ދެއްކޭގޮތް ނުވާކަމަށާއި އަދި މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން ހުށަހެޅި ޝަރީޢަތުގެ ދަޢުވާ ފަރާތަށް ދަލީލު ބަލާފައިވާކަމަށް އިތުރު އަށްވަނަ ޙުކުމް ކުރިމަތި އިޢުތިރާފްވާނެ ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ރިޕޯޓް ބެލުމުން އެނގެން އޮތްކަމަށެވެ.

8.3 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނު ނަންބަރު 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) ގައި ބަޔާންކުރުވާފައިވަނީ ކުށެއް ކުރިކަމުގެ ދަޢުވާ އުފުލިފައިވާ ކުރާނެ ޤާނޫނު ބަޔާންވެފައި ވަނީ މަސައްކަތްކުރުމުގެ

އެކަށީގެންވާ ވަގުތާއި، އެކަށީގެންވާ ފަސޭހަތަކެއް ދިނުންވާނެކަމަށެވެ. އަދި އެ މީހަކު އިޚްތިޔާރުކުރާ ޤާނޫނީ ވަކީލާ މަޝްވަރާކުރުމަށް ފުރުޞަތު ދޭންވާނެކަމަށެވެ.

8.4 އިންސާފުން ޝަރީޢަތްކުރެވުމުގެ ޙައްޤަކީ ކޮންމެ މީހަކަށް ޤާނޫނުއަސާސީން ކަށަވަރުކޮށްދީފައިވާ ޙައްޤުތަކަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 42 ވަނަ މާއްދާއިން އިޝާރާތްކޮށްފައެވެ. ކުށެއް ކުރިކަމުގެ ދައުވާ އުފުލިފައިވާ ކޮންމެ މީހަކަށް، ކުށުން ބަރީއަވުމަށް މަސައްކަތްކުރުމަށްޓަކައި އެކަށީގެންވާ ވަގުތާއި ފަސޭހަތަކެއް ލިބިދިނުމަކީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އިން ކަށަވަރުކޮށްދީފައިވާ ޙައްޤެކެވެ. ބުނެވުނު މާއްދާގައި ބުނެފައިވާ، "އެކަށީގެންވާ ފަސޭހަތަކެއް" ލިބިދިނުމުގެ ތެރޭގައި އަމިއްލަފައިސާއާ ގުޅޭގޮތުން އެނގެންޖެހޭ ކަންކަން އެނގުމާއި، ދިފާޢުގައި ހިފުން ލިޔެކިޔުންތަކާއި އެވިޑެންސް ލިބިދިނުން ހިމެނެއެވެ. އެހެންކަމުން، ދިފާޢުގެ ޝަރީޢަތް ކުރިއަށް ގެންދެވޭނީ ދިފާޢުގެ ލިޔެކިޔުންތައް ލިބިފައި އެކަން ކަށަވަރުކޮށްދެވިގެންކަން އެނގެއެވެ. ހަމަ އެހެންމެ، ޖިނާއީ ކުށެއް ކަމުގެ ތުހުމަތު ކުރެވޭ ދަށުއަޅާފައިވާ ގެއްލުން ބަލާ ބަނދެފައިވާ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ބަލައި އެކަށީގެންވާ ހިނގަނީ ޤާނޫނީ އެހީތެރިކަމަށް ބަލައި، ޤާނޫނުއަސާސީގެ އެންމެހައި ހައްޤުތަކާއި، ޤާނޫނީ، އެންމެހައި ފުރުޞަތުގެ ބަރާބަރުކަމާއި މިންވަރުކުރުން ނުވަތަ ގޮތުގެ ފުރުޞަތުގެ ދާއިރާގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި ބަރުދަތާގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ކަންތައްތަކަށް، ޤާނޫނު އަސާސީގެ 223 ވަނަ މާއްދާއިން އެކަށީގެން ޤާނޫނީ އެހީތެރިކަން ލިބިދިނުން ޝަރީޢަތުގެ ހިންގުންތަކުގައި ކަށަވަރުކޮށްދިނުމަށް ޖިނާއީ ކުރީ އެންމެހައި ދައުލަތުގެ ބާރުތަކާއި ކަންކަން ބާރުކުރުމުގެ ޖިންސާ ބަލާގޮތުގެ ފަރާތްތަކުގެ ހައްސާސް މުއައްސަސާ ދައުލަތުގެ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ތެރޭގައިވެސް ހިމެނޭ ކަމެއްކަން އެނގެއެވެ.

އެހެންކަމުން، އިންސާފުން ޝަރީޢަތް ހިންގުންކަމުގައި ބެލުމުގައި ދައުވާ އުފުލިފައިވާ މީހާއަށް މައްސަލައިން ދިފާޢުވުމަށްޓަކައި މައްސަލައިގެ ލިޔެކިޔުންތައް ލިބިދިނުމަކީ ކަށަވަރުކޮށްދީފައިވާ ޙައްޤެއް، މި މައްސަލާގައި ކަންހިނގާފައިވާ ގޮތަށް ބަލާއިރު، ދިފާޢުގެ ޝަރީޢަތް ކުރިޔަށް ދިޔަ ގޮތަށް ފެނިގެންދެނީ

ފަދައިން އިސްތިއުނާފު ކުރެވޭ ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ރިޕޯޓަށް ބަލާއިރު، މައްސަލައިގެ ލިޔުންތައް ނުލިބިގެން ނަސީމާ އަލީގެ ފަރާތުން ޝަރީޢަތް ކުރިއަށް ގެންދިޔައިރު އެކަން ފާހަގަކުރެވިފައިވާކަން ބަޔާންކޮށްފައިވާކަން އެނގެން ނެތްކަން ފާހަގަކުރައްވާފައިވާއި، މި ނުކުތާގައި ދައުލަތުގެ އިޖުރާޢަތަކީ ދަށުކޯޓުގައި މައްސަލަ ކުރިއަށް ގެންދިޔައިރުގައި ލިޔުންތައް ލިބިފައިނުވާކަމަށް ނަސީމާ އަލީ ފާހަގަކުރައްވާފައިވާކަން ނަސީމާ އަލީ ދަށުކޯޓުން [illegible] ކުރާ އިޖުރާޢަތުކަން އެނގެއެވެ. މި މައްސަލާ ކުރެވުނު ޓްރާންސްކްރިޕްޓް ކޮޕީގައި ކުރިއަށް ދިޔައިރު ކުރުން ބަލައިފި، ދިފާޢުވުމަށް ބޭނުންވާ، މި މައްސަލައިގެ ލިޔުންތަކެއް ލިބިފައި ނުވާކަމަށް ނަސީމާ އަލީގެ ފަރާތުން ބުނާއިރު، މިއީ ޤާނޫނުއަސާސީން ކަފާލަތުކޮށްދީފައިވާ އަސާސީ ޙައްޤެއް ލިބިފައި ނުވާކަމަށް ބެލުން [illegible] ނުކުތާތައް ކަން އެނގެއެވެ. މިފަދަ އަސާސީ ޙައްޤުތަކާ ޝަރީޢަތް ހިންގުމުގައި ފުރިހަމަ [illegible] ކަމަށްވާއިރު، ދަށުކޯޓުގައި މައްސަލަ ހިނގިއިރު އެ ކަށަވަރު [illegible] ކަމުގައި ނުވެ.

އިސްތިއުނާފު ކުރުމުގެ ޙައްޤަކީ އަސާސީ ޙައްޤުތަކުގެ ގޮތުގައި ޤާނޫނުއަސާސީގައި ކަނޑައަޅައިފައިވާ [illegible] ގޮތުގައި ޤާނޫނު [illegible] ގޮތުގައި މި އުސޫލުގައި ކަށަވަރު ހިމެނޭ ގޮތުން އިސްތިއުނާފު ކުރުމުގެ ޙައްޤު [illegible] ޤާނޫނު ކަނޑައަޅާ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ކަން ޤާނޫނު އަސާސީގެ 56 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ރިޢާޔަތްކޮށްފައިވާކަން އެނގެން އޮވެއެވެ.

8.5 ދަށުކޯޓުން ކަނޑައަޅާ ޙުކުމް އިސްތިއުނާފު ކުރެވިގެން ދިޔުމާއެކު، ފުރަތަމަ މަރުޙަލާގެ ކޯޓަށް އަނބުރާ ހަވާލުވެގެން ދިރާސާކުރުމުން ފެނިގެން އަނބުރާ ބެލުމަށް އެކޯޓަށް ފޮނުވުމުގެ ގޮތަށް ލިބިގެންވާ ހުރި ބާރުތަކާއި އިސްތިއުނާފު ކޯޓަށް އިސްތިއުނާފުގެ ގޮތުން ލިބިގެންވާކަމާއި އެ ބާރުތަކާއި އަނބުރާ ބަލާފައިވާއިރު

ހިމެނޭ އުސޫލުތަކާއި ވާޖިބާތަކާއި ބެލުމާއި އަދި ކަމެއް ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާތަކުގައި އިސްތިއުނާފީ ކޯޓަށް ފޮނުވަ އުސޫލުތަކާއި އިޖްރާއާތުތަކާއި ފުރިހަމަކުރުމާއި ހުކުމެއްގައިވާ އުސޫލުތަކާއި ޝަރީޢަތުގެ ކަންތައްތަކާއި ހަބްސްކުރުމުގެ ދާއިރާތަކުގައި ހިމެނޭ އުސޫލާ ވާޖިބާތަކާއި އަދި ބަލައި ވަޒަންކުރުން ހިމެނޭކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2014/SC-A/22 ޤަޟިއްޔާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާއެވެ.

8.6 މި މައްސަލަ ކުރިއަށްދިޔަ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގައި ކުރިއަށް ދިޔައިރު، ކުރުން ބަރީޢަވެ، ދިފާޢުވުމަށް ބޭނުންވާ، މައްސަލައިގެ ޝާހިދުންނަށް ހެކިވެރިންވާކަމަށް ނަސީބާ އަދި ފަރާތުން ބޭނުމުން، ކުރާގޮތް ދެއްވާ އުފެދިފައިވާ ކަނޑައެޅުމެއް ދޭހަވާ މައްސަލަ ކުރިއަށް ވަކިވެފައިވާ މައްސަލައިގެ ހެކިބަހުގެ ވިސްނުންތަކުން ދިފާޢުވުމަށް ދެއްވާ ފުރުސަތު ހޯދުމަށް ހެކިތަކުން ހުށަހަޅައިދީފައިވާކަމަށް، އެ މައްސަލައެއްގައި ސުންގަޑިއާއި ހެކިތަކަށް ދިފާޢީ ހެކިވެރިންގެ ނަން ދިފާޢުވުމަށް ހެކިބަހުގެ ހުށަހެޅި ދިފާޢުވުމަށް ބޭނުންވާ ހެކިތަކުގެ ހެކިވެރިން ހާޒިރުކުރުމުގެ ފުރުސަތުތައް، މި މައްސަލައިގައި ކުރިއަށްދާ ދިފާޢުވާ ގޮތަށް ދިފާޢުވުމަށް ބޭނުންވާ ހެކިތަކުގެ ސުންގަޑި ދިފާޢީ ހެކިތަކުން ދިފާޢުގެ ބަޔާން ކަމަށް އެކަށީގެންވާ ފުރުސަތު ދިނުމުގެ ބޭނުން އެކަށީގެންވެއެވެ. އެހެންކަމުން، މި މައްސަލައިގައި ދިފާޢުވުމަށް ކުރިއަށްދިޔަ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި، ދިފާޢީ ހެކިތަކުގެ އުސޫލުތަކާއި ހެކިތަކަށް ނަސީބާ އަދި އެއް ފުރިހަމަ ފުރުސަތު ދެއްވާފައިނުވާކަމަށް ފެނެއެވެ.

8.7 މި މައްސަލަ ދިފާޢުކުރުމަށް ދެކެވުނު ކުރިއަށްދިޔަ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގައި ކުރިއަށް ދިޔައިރު މައްސަލައިގެ ހެކިތަކާއި ފަރާތުން ނުވަތަ ތުހުމަތު ސާބިތުކުރުމަށް މައްސަލަ ބެލި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކުގެ ބޭނުން ދިފާޢަށް އެދުމުން، މި މައްސަލާގެ ޝަރީޢަތް ކުރިއަށްދިޔަ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގައި ކުރިއަށް ގެންދަ ދިފާޢީ ހެކިތަކަށް ޖަވާބު އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުއަސާސީ ޤަވާޢިދުތަކުން ފުރުސަތު ދިފާޢުވުމަށް ކަމަށްވާހެއްޔެ، ދިފާޢުވުމަށް ޖަވާބު މައްސަލައަކުން ހެކިތަކުން ތުހުމަތުކުރުން ޤާނޫނުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި ފަރާތުގެ ކުރިމަތިގައި ހުށަހެޅި، އެކަމު އަޑުއެހުން ދިފާޢުވުމަށް ހެކިތަކުގެ ހުށަހެޅުމަށް ވަގުތު ފުރުސަތުގައި ހެދި ސާބިތުކުރުމަށްފަހު ނުނަގާފައިވާތީ ނަސީބާ އަދި ހެކިތަކުގެ ހުށަހެޅުމަށް އެކަށީގެން ދެއްވާ ފުރުސަތު ކުރިއަށްދިޔަ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން ފުރުސަތުދިނުމަށް ޖަވާބަށް އާދޭހަ

އަންގަވައިވާކަމަށް ބަޔާންކޮށް ކޯޓުގެ ސިޓީ[4] އާއެކު ފޮރެންސިކް ސަރވިސަސްގެ ނަންބަރު 196-A1/95/2020/326 ސިޓީ މިކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައި ވެއެވެ.

މީގެއިތުރުން އިސްތިއުނާފުކުރެވޭ މައްސަލައިގެ ދަޢުވާ ޓްރަޔަލްކޯޓުން ހުށަހެޅިއިރު ދަޢުވާ ޤަބޫލުކުރާކަމަށް ބައްދަލުކުރުމަށްޓަކައި ލިޔުންތަކުގެ ކޮޕީއާއި ޓްރަޔަލްކޯޓުން ހުށަހެޅިފައިވާނަމަ އެކަން ސާފުކޮށްދިނުމަށް މިމައްސަލަ ބެލި ފަސްޓްއިންސްޓަންސްގެ ބަންދުކޮށް ފޮރެންސިކް ސަރވިސަސްގެ އަރިހުން އަންގަދުނެވެ. ނަމަވެސް އަޕީލުގެ މައްސަލަ މިމައްސަލައާ ގުޅޭގޮތުން ޓްރަޔަލްކޯޓުން ހުށަހެޅި އިތުރު ދަޢުވާ ބައްދަލުވުމާގުޅޭގޮތުން މައްސަލައިގެ ލިޔެކިޔުންތަކުގެ ކޮޕީ ސިޓީ ފޮރެންސިކް ސަރވިސަސްގެ ރިޕޯޓް ނިސްބަތްވާ ބައިގަރާރުގެ މި މައްސަލައިގެ ފައިލުގައި ފާހަގަކޮށް ބަޔާންކޮށްދެއްވުމަށް ހޯދި ސިޓީ ދަޢުވާ ހުށަހެޅި ފާއިތުވި ކޯޓުން ދެއްވިފައި ނަންބަރުކޮށް ފޮރެންސިކް ސަރވިސަސްގެ އަރިހުން ނަންބަރު 196-A1/95/2020/378 ސިޓީން އަންގާފައިވެއެވެ.

8.8 މި މައްސަލަ ޓްރަޔަލްކޯޓުގައި ކުރިއަށް ގެންދިޔަ ދުވަސްވަރު ހަދަފުކުރުވުމުން ދިރު އާންމު އުސޫލުގެ ދަށުން މައްސަލައިގެ ލިޔުންތަކާއި ލިބިފައިވުމަކީ އެކަން ކަނޑައަޅާފައިވާތީ ފޮރެންސިކް މައްސަލަ ބެލި ކޯޓުގެ އިތުރުން މައްސަލަ ހުށަހެޅި ފަރާތް ކަމަށް ވާއިރު، އިސްތިއުނާފުކުރިއިރު ބަޔާންތަކުން ބަލާއިރު މައްސަލަ ޓްރަޔަލްކޯޓުގައި ހިނގުނުއިރު ނަމަވެސް އަޕީލަށް މައްސަލައިގެ ލިޔުންތަކުގެ ކަރުދާސް ނުލިބުނުތަކުން ފާހަގަކުރެވޭ އެއްވެސް ޢަމަލެއް އެކަށީގެން އޮތް ކަމެއް ނުވެއެވެ. އެހެންކަމުން، ނަމަވެސް ކަމުގައި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ، ހުކުމް ބަލައިދިނުން މަސައްކަތްކުރުމުގެ އެކަށީގެންވާ ވަގުތެއްގެ ތެރޭގައިވާކަމަށް ނުފެނެއެވެ.

9. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 48 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއި 53 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ލިބިދީފައިވާ ޤާނޫނީ ވަކީލެއްގެ ޙައްޤު، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތަށް ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ފޯރުކޮށްދިނުމަކާ ނުލައި،

[4] ކުޑަރިކިލު މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު B12MC/196/2020/28 ސިޓީ

ޝަރީޢަތް ހިންގައި، ކުރީ ރިޕޯޓުތަކަށް ނިސްބަތްކުރެވޭތަކަށް ބަލާ ނަސީމާ އަލީގެ މައްސަލަ ހުށަހަޅާ ނުކުތާތަށް ބަލާއިރު؛

9.1 އިސްތިއުނާފު މިކުރާ މައްސަލާގައި ތަޙްޤީޤު މަރުޙަލާއާއި ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި ޤާނޫނީ ވަކީލެއްގެ ފުރުޞަތު ނަސީމާ އަލީއަށް ލިބިދީފައިވާތޯ ބަލާއިރު، ނަސީމާ އަލީ ހައްޔަރުކުރެވުނު ވަގުތު ޤާނޫނީ ވަކީލެއްގެ އެހީ ހޯދުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިގެންވާކަން ނަސީމާ އަލީއަށް ލިޔުމުން އަންގާފައި އޮންނަކަން، ކަސްޓޯޑީ ރިކޯޑް ސަރވިސްގެ ނަންބަރު TD092767 ހައްޔަރުކުރެވޭ މީހާގެ މައުލޫމާތު ފޯމުން އެނގެން އޮންނަކަމާއި، އެހެންކަމުން ދިވެހި ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 48 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)[5] ގައި ބަޔާންކުރާ ޙައްޤު ނަސީމާ އަލީއަށް ލިބިދީފައި އޮންނަކަން އެނގެއެވެ.

9.2 އަދި މިމައްސަލާގެ ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި ކަންހިގާފައިވާ ގޮތަށް ބަލާއިރު، އިސްތިއުނާފު މިކުރާ މައްސަލައާ ގުޅިގެން 21 ސެޕްޓެމްބަރު 2016 ވަނަ ދުވަހުގައި ބޭއްވުނު އަޑުއެހުމުގައި ދައުލަތުން ދައުވާ ހުށަހެޅުމުން ނަސީމާ އަލީގެ ފަރާތުން މައްސަލައަށް ޖަވާބުދާރީވުމަށް ބޭނުންވާ ޤާނޫނީ ވަކީލެއްގެ އެހީތެރިކަމާއި ކަމަށްބުނެ، ވަކީލަކު ހޯއްދެވުމަށް ކުރިމަތީ 15 ދުވަހުގެ ފުރުޞަތަކަށް އެދިފައި އޮވެއެވެ. ބުނުމުން އަޑުއެހުމުގެ ފަހުން މައްސަލައިގެ ދެވަނަ އަޑުއެހުން ބާއްވާފައިވަނީ 12 އޮކްޓޫބަރު 2016 ގައެވެ. އެ އަޑުއެހުމުގައި ވަކީލު ހޯއްދަވަން ކުރިމަތީ އެދި އިތުރު 07 ދުވަހުގެ ފުރުޞަތަކަށް ނަސީމާ އަލީ އެދިފައި އޮންނަކަމާއި، ވަކީލު ހޯއްދަވަން ނަސީމާ އަލީއަށް ފުރުޞަތު ދީން މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ވަކީލު އައްޔަނު ކުރެވިފައިނުވާނީ މާލީ ތަނަވަސްކަން ނެތުމުންކަމަށް ނަސީމާ އަލީ ދަންނަވާފައި ދިން ބަޔާންގައި ބުނެފައިވެއެވެ. އަދި ވަކީލު އައްޔަނު ކުރުމަށް ދުވަސް ފަހަކަށް އެދުނު 07 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ވަކީލު އައްޔަނު ނުކުރެވިއްޖެނަމަ ވަކީލާއި ނުލައި މައްސަލަ ކުރިއަށް ގެންދިއުމާމެދު އިއުތިރާޟެއްނެތްކަމަށް 12 އޮކްޓޫބަރު 2016 ވަނަ ދުވަހުގައި ބޭއްވުނު ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި

5 ޤާނޫނުއަސާސީގެ 48 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ " ޤާނޫނީ ވަކީލެއްގެ އެހީތެރިކަން ހޯދުމުގެ ޙައްޤު ލިބިގެންވާކަން އެ މީހަކަށް އަންގަންވާނެއެވެ. އަދި ވަކީލުހޯދުމަށް ކުރީ ޤާނޫނީ ވަކީލެއްގެ އެހީތެރިކަން ހޯދައި، އެ މީހަކު ހައްޔަރުކުރެވުނު ނުވަތަ ބަންދުކުރެވުނު މައްސަލައެއް ނިޔާކުރުމުގެ ޤާނޫނީ ވަކީލުގެ އެހީތެރިކަން ދެމެހެއްޓުމުގެ ފުރުޞަތު އެ މީހަކަށް ފަހިކޮށްދޭން ވާނެއެވެ."

ނަސީމާ އަލީ ބޭނުންފުޅުވި އޮތެވެ. މައްސަލައިގެ ރިކޯޑުތަކުން އެނގޭ ގޮތުގައި 03 ވަނަ އަޑުއެހުމުގެ ބޭއްވިފައިވަނީ 24 އޮކްޓޫބަރު 2016 ގައެވެ. އެދުވަހުގެ އަޑުއެހުމަށް ހާޒިރުވިއިރު ނަސީމާ ޢަލީގެ ވަކީލުން ވަކީލާ މައްސަލަކުރުވިފައި ނުވާކަމާއި ވަކީލާ ހަމައަށް ކުރުމަށް ޝަރީޢަތުން ދުވަސްދެއްވުމުގެ މަތިން ދިން ފުރުޞަތުގައި ވަކީލާ ހަމަޖެއްސިފައިނުވާތީ މައްސަލައިގެ ޖަވާބުދާރީވާ އަމިއްލައަށް ކަމަށް ބުނެ، އެމަޖިލީހުގައި މައުޟޫޢަށް ގޮތުން ދެއްވާފައެއް ނަސީމާ އަލީ ޖަވާބު ދީފައިވާކަން އެނގެން އޮތެވެ. މި ބުނުވުން ބަޔާންކުރުމުގައި ނަސީމާ އަލީ ސޮއިކޮށް އިނގިރޭސި ނިޝާން ޖަހާފައިވެއެވެ. އެހެންކަމުން މިމައްސަލަ ދަށުކޯޓުގައި ކުރިއަށް ގެންދެވުނުއިރު ޤާނޫނީ ވަކީލެއް ހަމަޖެއްސުމަށް އެކަށީގެންވާ ފުރުޞަތު ނަސީމާ ޢަލީއަށް ކޯޓުން ދީފައިވާކަން އެނގެން އޮންނަކަމާއި، އެހެންކަމުން ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ފަދައިން ޤާނޫނީ ވަކީލެއްގެ ފުރުޞަތު ދީފައިވާކަން އެނގެއެވެ.

9.3 ޤާނޫނީ ވަކީލެއްގެ ފުރުޞަތު އެކަށީގެންވާ މުއްދަތެއްގައި ދީފައި ނުވާކަމަށް ނަސީމާ އަލީގެ ވަކީލުން ފާހަގަކުރެއްވުން، މައްސަލަ ދަށުކޯޓު ހިނގާފައިވާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 53 ވަނަ މާއްދާއާ ހިލާފަށްކަމަށްވާތީ ފާހަގަކޮށްފައި އޮންނާތީ، ބުނެވުނު މާއްދާއަށް ރިޢާޔަތްކުރާއިރު، ޤާނޫނީ ވަކީލެއްގެ އެހީއަކީ ބޭނުންވާއެއް ކޮންމެ ހިނދެއްގައި އެފަދަ އެހީ ހޯދައި ދިނުމަށްޓަކައި ބަޔާނު ކޮންމެ މީހަކަށްވެސް ލިބިގެންވާކަމަށް ޤާނޫނުއަސާސީގެ 53 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، ޖިނާއީ ބޮޑު މައްސަލައެއްގައި ތުހުމަތު ކުރެވޭ މީހަކީ ޤާނޫނީ ވަކީލެއްގެ އެހީތެރިކަން ހޯދުމަށް މާލީ ތަނަވަސްކަމެއް ނެތް މީހެއް ނަމަ، އެފަދަ ދައުލަތުން ޤާނޫނީ ވަކީލަކު ހަމަޖައްސައިދޭން ވާނެކަމަށް 53 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވެއެވެ.

ބުނެވުނު މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެ މަތީން ޖިނާއީ ބޮޑު މައްސަލައެއްގައި ތުހުމަތު ކުރެވޭ މީހުންގެ ތެރެއިން މާލީ ތަނަވަސްކަން ނެތް ފަރާތްތަކަށް ވަކީލުން ހަމަޖެއްސުމުގެ ކަންކަން ކުރުމުން

ދަރަނި ދައްކުމުގެ ބަންޑާރަ ނައިބު އޮފީހުން ކަސްޓަމަރާގައިވާ ވަކި އިޤްރާރެއްގެ ދަށުން ހުށަހެޅުމުން އެ އޮފީހުންކަން އެނގެން އޮތެވެ.

މި މައްސަލަ ދަށުކޮޅުގައި ކުރިއަށް ގެންދިޔަ ދުވަސްވަރު ޖިނާއީ ބޮޑެތި މައްސަލަތަކުގައި ތުހުމަތު ކުރެވޭ މީހުންގެ ބޭރުއިން މާލީ ބަރަވަސްކަން ނެތް ފަރާތްތަކަށް ދައުލަތުން ވަކީލުން ހަމަޖެއްސުމުގައި ބަޔާންކުރާގޮތް "ޖިނާއީ ބޮޑެތި މައްސަލަތަކުގައި ތުހުމަތު ކުރެވޭ މީހުންގެ ބޭރުއިން މާލީ ބަރަވަސް ކަމެއްނެތް މީހުންނަށް ދައުލަތުން ދޭނީ ވަކީލެއްގެ އެހީތެރިކަން ދިނުމާބެހޭ އުސޫލު"[6] ގައި ބަޔާންކޮށްފައި އޮންނަކަމާއި، އެގޮތުން ދައުލަތުން ވަކީލުން ހަމަޖެއްސުމަށް އުސޫލުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޖިނާއީ ބޮޑު މައްސަލަތަކުގެ ލިސްޓުން، 25 އަހަރު ދުވަހަށް ޖަލަށްލުމުގެ އަދަބު ކަނޑައެޅިފައިވާ މައްސަލަތަކުގެތެރެއިން އެ އުސޫލުގެ 2 ވަނަ ނަންބަރުގެދަށުން އެނގޭގޮތުން، މި މައްސަލާގައި ނަސީމާ އަލީގެ މައްޗަށް ދައުވާ އުފުލިފައިވާ މައްސަލައަކީ އޭރު އުސޫލުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ބާވަތުގެ މައްސަލައެއް ނޫންކަން ބެލުމުން އުސޫލުން ރިޢާޔަތްކުރާއިރު އެނގެން އޮތެވެ.

މި މައްސަލަ ދަށުކޮޅުގައި ކުރިއަށް ދިޔައިރު ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ގާނޫނީ ވަކީލަކު ހަމަޖެއްސުމަށް އެދި ނަސީމާ އަލީގެ ފަރާތުން އެޓަރނީ ޖެނެރަލް އޮފީހަށް ހުށަހަޅާފައި އޮންނަކަން އެނގޭ ލިޔުންތަކެއް ހުށަހެޅިފައިވެއެވެ. ބެލުމުން ލިޔުންތަކުން އެނގޭ ގޮތުގައި ދައުލަތުން ވަކީލެއްގެ އެހީތެރިކަން ހޯދުމަށްއެދޭ ފަރާތްތަކުން ހުށަހަޅަންޖެހޭ ފޯމު ފުރިހަމަކުރުމަށްފަހު ހުށަހެޅުމުން އެކަމަށް ޝަރުތު ހަމަވާނަމަ ނަސީމާ އަލީއަށް ވަކީލަކު ހަމަޖެއްސުމަށްފަހުގެ މަސައްކަތް، އެޓަރނީ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން ކުރިއަށް ގެންދާނެ ކަމަށް އަންގައި، ހުށަހަޅަންޖެހޭ ލިޔުންތައް ފޮނުވައި އެޓަރނީ ޖެނެރަލް އޮފީހުން ދިޔައީ އޮންނަ ޖަވާބެއް މައްސަލައިގެ ފައިލުން ފެންނަން އެބައޮތެވެ. ބެލުމުން ސިޓީގެ ފަހުން ނަސީމާ އަލީގެ ފަރާތުން ބެލުމަށް ވަކީލަކު ހަމަޖެއްސުނު އަންނަކަމާއި، އޮފީހުގައި ނަސީމާ އަލީ އެއްބަސްވެފައިވާ

---

6 މާލީ ބަރަވަސްކަންނެތް ފަރާތްތަކަށް ދައުލަތުން ވަކީލުން ހަމަޖެއްސުމާ ގުޅޭގޮތުން އެޓަރނީ ޖެނެރަލް އޮފީހުން 2009 ގައި އާންމު ކޮށްފައިވާ އުސޫލު

ސިޓީގައި ނަސީބާ ބަލީގެ 18 އަހަރު ނުފުރޭ ކުދިންގެ އަނިޔާ ކާޑު ކޮޕީ ދޫން އުކުދިން އިންކާރުކުރާތީ

ފޯމާއި އުޅު ހުރަހަށްޖެހުނު އެލިފެންޓެއް ހުރަހެޅުން ނަށްކަލަން ބޭރުން ކޮށްފައި އޮންނަކަމާއި، މިފޯމާއި

ގުޅޭގޮތުން އެބައިނު ޖެހެނީވެ އޮޔޫނު ނަސީބާ ބަލީއަށް ދިން ޖަވާބެއް މި މައްސަލާގައި ފެންނަން

ނެތެވެ. މި ނުކުތާގައި ނަސީބާ ބަލީގެ ފަރާތުން ފާހަގަކުރާ ކަންކަން މައިގަނޑު ގޮތުގައި

ބިނާކޮށްފައިވަނީ، ބުނުވުން 18 އަހަރު ނުފުރޭ ކުދިންގެ އަޅުގަނޑުގެ ކޮޕީ ނަސީބާ ބަލީއަށް ހޯދައި

ދިނުމަށް ދައުލަތުންވެސް އަދި ފުލުހުންވެސް ޝަރީޢަތުންވެސް މަސައްކަތްކޮށްފައި ނުވާކަމަށް ބުނާ

ބުނުމުގެ މައްޗަށެވެ. ނަމަވެސް ދައުލަތުން ނަސީބާ ބަލީއަށް ވަކިވަކި ހަމަޖެއްސުމުގައި ނުވަތަ ބުނުވުން

އަޅުގަނޑުގެ ކޮޕީ ފޯމާއި އުޅު ހުރަހަށްޖެހުނުގޮތާ ކަމަށް ބެލެންޖެހޭނަމަ ދަލީލެއް ނަސީބާ ބަލީގެ

ފަރާތުން ހުށަހަޅައިދީފައިވާކަމަށްވެސް އެނގެއެވެ.

އެހެންކަމުން، ބުނުވުން ސަބަބުތަކަށް ރިޢާޔަތްކުރާއިރު ދަރުކާބުން މިމައްސަލާގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ

ޖިނާއީ އުޞޫލުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 48 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއި 53 ވަނަ މާއްދާ ހިލާފުވެފައިވާކަމަށް

ބެލެންޖެހޭ ސަބަބެއް އޮތްކަމަށް ނުފެނެއެވެ.

10. މިމައްސަލާގައި ހުކުމް ފަސްކުރާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ނަސީބާ ބަލީގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ފުރުޞަތު 7·5 ގައި

ނަސީބާ ބަލީގެ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަމެއް ކޮށްފި، ވަކިބޮޑަކަށް ޖަވާބުދިނުމަށް މަގުފަހިވާގޮތަށް

ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2010/HC-A/101 ފަސްކުރުމާއި

ހަވާލާ ޝަރީޢަތުން ހުކުމްގައިވާ ހިއްސާގެ މައްސަލަ އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖިނާއީ އުޞޫލުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 52

ވަނަ މާއްދާ ހިލާފު އިޖުރާޢަތުތަކަށް ބަލާފައިވާ ކަމުގެ މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖިނާއީ އުޞޫލުތަކުގެ

ޤާނޫނުގެ 52 ވަނަ މާއްދާ ހިލާފު ކަމަށް ދާޢިރާތަކަށް ނިންމާފައިވާކަމަށް ބުނާ ހުރަހެއް ނުކުތާގައި،

އަދި 7·6 ގައި ބަޔާން ކޮށްފައިވާ ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2009 ގެ 47 ވަނަ މާއްދާއާއި ޤާނޫނުގެ

51 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ފަދައިން، އެ މިންވަރަށް ދައުލަތުން ދަޢުވާ ސާބިތުކޮށްދީފައި ނުވާހިނދު، އެ މިންވަރަށް ދަޢުވާ ސާބިތުވާކަމަށް ކަނޑައަޅައި ކުށް ސާބިތުވާކަމަށް ނިންމާފައިވާކަމަށް ބެލުން ހުރަހެއް ނުކުތާއެވެ.

އިސްތިއުނާފީ ފޯމުގެ ނުކުތާތަކުގެ 7.5 އަދި 7.6 ގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ މައްސަލައިގެ މައުޟޫއާ ގުޅޭ ނުކުތާތަކުގައި، މި މައްސަލާގައި ނަސީމާ އަލީގެ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަމަށް ބަލާއިރު، މި ރިޕޯޓުގެ 6 ވަނަ ނަންބަރުގައާއި 8 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރެވުނު ސަރަޙައްދުތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައިވުމުން، ނަސީމާ އަލީގެ މައްސަލަ މި މައްސަލާގައި އުފުލާފައިވާ "ކުޑަކުއްޖަކާ ޖިންސީ ބަދަފުއް ހިންގާކަން އެނގިގެން އެކަން ރިޕޯޓުނުކުރުމުގެ ކުށުގެ ދަޢުވާ" އަކީ ޤާނޫނުއަސާސީން ކަށަވަރުކޮށްދީފައިވާ އަސާސީ ހައްޤުތަކެއް ދިނުމަކާއިނުލައި ތަޙުޤީޤު ޝަރީޢަތް ކުރިއަށް ގެންގޮސްފައިވާ މައްސަލައެއްކަން އެނގެން އޮންނާނީ ދަށުކޯޓުގައި ހުކުމްކުރެވުނު ގޮތުގެ މައްސަލައިގެ ހިނގިގެން މިމައްސަލާގައި ޖަވާބުދާރީވާ ސަބަބު އެބަހުރިކަން ނުފެނެއެވެ.

11. އެހެންކަމުން، އިސްތިއުނާފުވެރިޔާ ސަބަބުތަކުގެ މައްޗަށް ރިޢާޔަތްކޮށްގެން ދާލުއަތޮޅު ކުޑަހުވަދޫ މަޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 244/B12C/2016 ފައިސަލާގައި ނަސީމާ އަލީގެ މައްސަލަ އުފުލާފައިވާ "ކުޑަކުއްޖަކާ ޖިންސީ ބަދަފުއްހިންގާކަން އެނގިގެން އެކަން ރިޕޯޓުނުކުރުމުގެ ކުށުގެ ދަޢުވާއާ ގުޅުންހުރި ތަޙުޤީޤުކުރުމުން ކުރެވުނު މައްސަލައަށް ކަމަށް ދަޢުވާއެއްކަމަށް ބެލެވޭ އަދި މައްސަލަ ދަށުކޯޓުގައި ހިނގާފައިވާ ކުރުން ޝަރީޢަތުގެ މަސައްކަތްތަކާއި އެކަށީގެންވާ ވަސީލަތްތައް ލިބިދިނުމުގެ މައްސަލައިގެ ލިޔުންތައް ނަސީމާ އަލީއަށް ލިބިދީފައިވާކަން އެނގެންނެތުމުން، ދާލުއަތޮޅު ކުޑަހުވަދޫ މަޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 244/B12C/2016 ފައިސަލާގައި ކޮށްފައިވާ ޙުކުމް ބާތިލު ގޮތުގެމަތީގައި ކަނޑައަޅައި ފަނޑިޔާރުން ހުކުމްކޮށް ނިންމީމެވެ.

- ފަނޑިޔާރު ޢަބްދުއްރަޢޫފު އިބްރާހީމްގެ ޙުއްޖަ.

12. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު ޝުޢައިބު ޙުސައިން ޒަކަރިއްޔާގެ ޙުއްޖަތުގެ 6.2 އާއި 6.3 އާއި 6.5 އަދި 6.7 ވަނަ ނަންބަރުތަކުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންތައްތަކަށް ތާއީދު ކުރެވޭނަމަވެސް، މި މައްސަލައިގައި ނަސީމާ ޢަލީގެ މައްޗަށް ކޮށްފައިވާ "ކުޑަކުއްޖަކާމެދު ޖިންސީ ޢަމަލެއްހިންގާކަން އެނގިހުރެ އެކަން ރިޕޯޓުނުކުރުމުގެ ކުށުގެ ދަޢުވާ" އަދި އޭނާގެ މައްޗަށް ތަޙްޤީޤުގައި ތުހުމަތު ކުރެވުނު ކުށާ ދަޢުވާ ކުރެވުނު ކުށާއި ތަފާތު ބާޠިލު ދަޢުވާއެއް ކަމަށް ކަނޑައަޅައި، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ކުޅުދުއްފުށި މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 244/B12C/2016 ޤަޟިއްޔާގައި ކޮށްފައިވާ ޙުކުމް ބާޠިލު ކަމަށް ކަނޑައަޅަން ފެނެއެވެ.

13. މިގޮތަށް ކަނޑައެޅިގެން ދިޔުމާއެކު މި މައްސަލަ އިސްތިއުނާފުކުރުމުން ނަސީމާ ޢަލީގެ ފަރާތުން ފާހަގަ ކޮށްފައިހުރި އެހެން ނުކުތާތަކުގައި އަޅުގަނޑު ޙުއްޖަތު ހުށަހަޅަންޖެހޭ ކަމެއް ނެތިގެންނެވެ.

ޙުކުމް:

ދެންފަހެ، އިސްވެ ބަޔާންކުރެވިދިޔަ ސަބަބުތަކަށް އެފަދައިން ހުރުމުން، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ކުޅުދުއްފުށި މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 244/B12C/2016 ޤަޟިއްޔާގައި ހދ. ކުޅުދުއްފުށި / ފެންފިޔާޒުގެ، ނަސީމާ ޢަލީގެ މައްޗަށް ދައުލަތުން ކޮށްފައިވާ "ކުޑަކުއްޖަކާމެދު ޖިންސީ ޢަމަލެއްހިންގާކަން އެނގިހުރެ އެކަން ރިޕޯޓުނުކުރުމުގެ ކުށް ސާބިތުވާކަމަށް ކޮށްފައިވާ ޙުކުމް މި މައްސަލަ މި ކޯޓުގައި ބަލާ ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ބާޠިލުކޮށް އެގޮތުގެމަތިން ޙުކުމްކޮށްފީމެވެ.

މި ޤަޟިއްޔާ ބަލައި ޙުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު ޢަބްދުއްރަޢޫފު އިބްރާހީމް ފަނޑިޔާރު ޝުޢައިބު ޙުސައިން ޒަކަރިއްޔާ ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް